

LA SELVA UNA COMARCA DE PAS, article per a Revista de Girona, tardor 2014

Una comarca curulla de comerç en temps de pau i de penalitats en temps de guerra

La Selva és una comarca de pas, que vol dir que en temps de pau el comerç i la riquesa hi aflueix i en temps de guerra, el pas dels soldats l'arruïna. El Pacte de Gènova de 1705 significà el rebuig de Felip Vè i el reconeixement de l'arxiduc Carles com a Carles III. La Selva es convertí en camp d'operacions dels interessos d'ambdós monarques

NO TOTS EREN AUSTRIACISTES

No fou un canvi fàcil: la majoria de pobles i ciutats tardaren en decidir-se i molts ho feren empesos per petits escamots que entraven en els pobles i obligaven els jurats a proclamar el nou rei Carles. Quan la flota aliada bombardejà Mataró l'agost de 1705, tots els pobles de la costa anaren acceptant el nou rei.: el Consell dels Quaranta de Blanes atorgà obediència al nou rei el 7 de setembre. El 12 d'octubre Girona es rendia no per convenciment, sinó per evitar el setge i saqueig de l'exèrcit austriacista; amb ella tots els pobles selvatans acceptaren Carles III. Carles entrà oficialment el set de novembre de 1705 a Barcelona. A les Corts del mateix novembre, tot i l'ampliació de ciutats participants en el Braç Reial, cap vila selvatana n'obtingué representació i només l'abat d'Amer, ja des d'èpoques anteriors, en formava part. Els dos grans senyors de la Selva, el marquès d'Aitona i el marquès de Rupit, havien fugit tot refermant la seva obediència a Felip V, fet que aprofitaren pobles i viles per demanar deixar de dependre de la jurisdicció nobiliària i passar a la reial. Amb la necessitat de diner que tenia, el nou rei Carles III acceptà la petició de 64 llocs i viles, a canvi d'un donatiu de 35.000 lliures. A la Selva, aquesta mesura afectà Caldes de Malavella, Blanes, Hostalric, Maçanet de la Selva, Vidreres, Riudarenes, Vallcanera, Anglès amb la Cellera, Osor, Orri, Grions, Gaserans, Sant Feliu de Massanes (Buixalleu), Reminyó, Massanes, Tossa i Lloret.

GUERRA I MÉS GUERRA

Des d'aquest 1705 fins l'any 1711, les terres selvatanes visqueren el fuet de la guerra. Carles III disposà que els militars no podrien obligar la pagesia a donar-los llenya, palla o queviures, i també disposava que les tropes s'allotjarien en aquarteraments o castells

del rei i no en cases privades. Malgrat tot, l'interès del poble per l'arxiduc era minso. L'intent de Carles de demanar a les institucions l'aixecament d'una lleva per defensar el país topà amb les pròpies institucions, que ho veien car i difícil, però sobretot xocà amb el poble, mancat d'entusiasme per allistar-se. El cas de Blanes és exemplar: per manca de voluntaris, el febrer de 1706 es va intentar fer una lleva de quaranta homes i, en no aconseguir-ho, no quedà altre remei a les autoritats que esperar el diumenge a la sortida de missa, encerclar la plaça de l'església i "raptar" tots els homes en edat militar que trobaren a la plaça.

L'abril de 1706 tropes filipistes travessaren la Selva i assetjaren Barcelona. En el camí cometeren múltiples barbaritats, assassinats, represàlies, saqueigs i robatoris, accentuant l'odi contra el francès. Pels mateixos mesos, corria per la Selva el general Josep Moragues, reclutant gent i diners per crear un regiment de cavalleria. La primavera de 1708 Noailles tornava assetjar Girona, amb tot el que això significava per a la reraguarda de la plana de la Selva: serveis, bagatges i aprovisionament de la ciutat. L'Empordà, la Selva i el Vallès es convertiren en una terra de ningú. Els austriacistes eren incapaços de controlar res més lluny que uns quilòmetres enllà de Barcelona i els francesos entraven cada primavera fins a Girona o Hostalric i realitzaven una política de terror a base d'extorsions, segrestos de jurats i saqueigs.

Mentre Carles III reconqueria efímerament Madrid, Noailles tornava a assetjar Girona la tardor de 1710 i la conqueria el gener de 1711: restava en mans dels francesos la Selva fins a Hostalric. La pagesia i els vilatans tornaren a patir les extorsions dels francesos i dels miquelets que es quedaren controlant Girona instal·lats a la capital i a les viles properes. Un exemple només sobre les destrosses de la soldadesca: "*lo mes de desembre del any 1711 després de esser passades las tropas de las dos Coronas al tornar de Hostalrich pararen camp en lo veynat de las Mallorquinas ahont dexaren inhabitable la casa del mas Rossell de la parròquia de Vallcanera per quant se n'aportaren y espatllaren totas las portas, finestras, sostras y bigas de dita casa*".

Cada cos d'exèrcit que passava per qualsevol vila demanava aquests serveis: diners en efectiu per mantenir la tropa; serveis en forma d'allotjaments i aliments per homes i bestiar; i, finalment, bagatges en forma de transport. Quan les tropes arribaven a un poble feien presentar el batlle i els jurats, als quals exigien aliments, diners i transport, i segrestaven algun dels jurats, el qual servia de penyora. Si l'endemà no havien pagat el que es demanava, la tropa s'enduia presoner el jurat, de poble en poble, amb el perill

que això comportava pels maltractaments que acostumava a rebre. A Riudarenes el 17 de desembre de 1711 els francesos segrestaren un jurat i l'11 de febrer de 1712 el comú creava un censal de 350 lliures amb l'acord que cada veí pagaria un trentè de la collita per redimir-lo.

SOLS I ABANDONATS

El 27 de setembre de 1711 el rei Carles III abandonava Catalunya per ocupar la corona imperial. Les tropes aliades s'anaren retirant progressivament, tot i que l'abril de 1712 encara assetjaren Girona; vivien sobre el terreny i el setge continuà fins el 2 de gener de 1713 quan, empeses per Berwick, es retiraren cap a Hostalric, que fou conquerida el mateix 1713, talment com Blanes, i el gener de 1714 hi hagué prop d'Arbúcies la famosa batalla del Pujol: Mentre el general borbònic Bracamonte assetjava Vic, el duc de Pòpuli li envià reforços des d'Hostalric, els quals arribaren el 13 de gener a Arbúcies cometent excessos. Els arbuciençs cridaren a sometent als pobles veïns i atacaren els francesos al Pujol, derrotant-los i prenent-los cinc banderes, que es repartiren enter Arbúcies, Sant Hilari Sacalm, Espinelves i Viladrau..

L'11 de setembre de 1714 entrava a Barcelona el duc de Berwick. Aquesta és la visió que en tingué el pagès de Santa Coloma Joan Llandric: *"[...] la ciutat de Bar[celo]na estigué asitiada 14 mesos sens tenir ajuda de ningú antes no se volgué donar, y después se [h]agué de entregar y se romperen tots los privilegis de catalunya, de aon ploram y plorarem nosaltres y nostres desenden[t]s"* . Els deutes de la guerra no es redimiren fins a mitjans del segle XVIII, a base de pagaments extraordinaris anuals (redelmes) o de venda de joies religioses.